

УДК 330.322(477)

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Біломістна Ірина Іванівна,
доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: bilomistna.irina@khibs.ubs.edu.ua

Біломістний Олексій Миколайович,
доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: bilomistnsy.oleksiy@khibs.ubs.edu.ua

Тарусіна Альона Андріївна,
студентка економічного факультету
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: alexis17taylor@gmail.com

Анотація. Проаналізовано динаміку розвитку прямих іноземних інвестицій в Україні у період із 2002 до 2016 років. Визначено зв'язок інвестицій із ВВП країни в національній та іноземній валютах і розглянуто проблеми, що перешкоджають поліпшенню інвестиційного клімату країни.

Ключові слова: інвестиції, прямі іноземні інвестиції, розвиток, валовий внутрішній продукт, інвестиційний клімат.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 2; бібл.: 12.

FEATURES OF INVESTMENT POLICY IN UKRAINE

Bilomistna Iryna,
Ph. D. in Economics, Associated Professor,
Associated Professor of the Department of Finances
of the Kharkiv Institute
of SHEI «Banking University»
e-mail: bilomistna.irina@khibs.ubs.edu.ua

Bilomistnyi Oleksii,
Ph. D. in Economics, Associated Professor,
Associated Professor of the Department of Finances
of the Kharkiv Institute
of SHEI «Banking University»
e-mail: bilomistnsy.oleksiy@khibs.ubs.edu.ua

Tarusina Alona,
Student of Economics faculty
of the Kharkiv Institute
of SHEI «Banking University»
e-mail: alexis17taylor@gmail.com

Abstract. Modern economic development of Ukraine is inseparably linked with investment processes that are the driving force behind economic integration into the world economy through the renewal of fixed assets, transfer of capital from one to the other spheres, technology transfer, innovation and management experience.

The article analyzes dynamics of development of foreign direct investment in Ukraine in the period from 2002 to 2016. Correlation of investment with GDP in the national and foreign currency and considers the problems hampering improvement of the investment climate of the country.

Based on the official data on the level of investment and GDP, we can conclude that despite the growing level of FDI in international currency and an effective investment policy, living standards of the population still remains low and even declined during the last year.

Keywords: investments, foreign direct investment, development, gross domestic product, investment climate.

Formulas: 0; fig.: 2; tabl.: 2; bibl.: 12.

ОСОБЕННОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Биломистна Ирина Ивановна,

доцент, кандидат экономических наук,

доцент кафедры финансов

Харьковского образовательного-научного института

ГВУЗ «Университет банковского дела»

e-mail: bilomistna.irina@khibs.ubs.edu.ua

Биломистний Алексей Николаевич,

доцент, кандидат экономических наук,

доцент кафедры финансов

Харьковского образовательного-научного института

ГВУЗ «Университет банковского дела»

e-mail: bilomistnsy.oleksiy@khibs.ubs.edu.ua

Тарусина Алена Андреевна,

студентка экономического факультета

Харьковского образовательного-научного института

ГВУЗ «Университет банковского дела»

e-mail: alexis17taylor@gmail.com

Аннотация. Проанализирована динамика развития прямых иностранных инвестиций в Украине в период с 2002 по 2016 годы. Определена связь инвестиций с ВВП страны в национальной и иностранной валюте и рассмотрены проблемы, препятствующие улучшению инвестиционного климата страны.

Ключевые слова: инвестиции, прямые иностранные инвестиции, развитие, валовой внутренний продукт, инвестиционный климат.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 2; библи.: 12.

Вступ. Сучасний розвиток економіки України нерозривно пов'язаний з інвестиційними процесами, які є рушійною силою інтеграції економіки у світове господарство за рахунок оновлення основних фондів, переведення капіталів з одних сфер в інші, передання технологій, інновацій та управлінського досвіду. Залучати, використовувати чи обмежувати інвестиції керівництво кожної країни визначає суб'єктивно відповідно до своїх соціально-економічних і національних особливостей. Проте питання активізації інвестиційних процесів на сьогодні є актуальним для більшості країн світу, тож Україна не є винятком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем залучення інвестицій в економіку України, засобів активізації інвестиційних процесів і ролі держави в їх регулюванні, вивченню складових інвестиційного клімату та їхнього позитивного чи негативного впливу на ухвалення рішень щодо вкладення капіталу, обґрунтуванню переваг і недоліків залучення й функціонування іноземного капіталу присвячені праці провідних українських учених, зокрема:

Л. М. Борща [2], О. В. Гаврилюка [3], А. А. Даниленка [4], О. О. Слюсаренка [5], Б. А. Карпінського [6], Н. О. Татаренко [7], Т. В. Майорова, А. А. Пересада та інших.

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку інвестиційної діяльності в Україні протягом 2002–2016 років і визначення перспектив її розвитку.

Результати дослідження. Дуже важливим питанням для піднесення економіки України є пошук інвестиційних вкладень. На сьогодні в Україні інвестиційна діяльність регулюється такими нормативно-правовими актами: законами «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про захист іноземних інвестицій в Україні», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інститути спільного інвестування»; постановами Кабінету Міністрів «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року», «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну діяльність за участю іноземного інвестора» та іншими.

Також задля спрощення порядку залучення іноземних інвестицій і сприяння відновлення економіки держави, наближення законодавства України до стандартів Європейського Союзу в Україні існує Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» (№ 1390-VIII), який скасовує обов'язкову держреєстрацію іноземних інвестицій і спрощує їх залучення в Україну.

У рамках проведення 2016 року Шведсько-Українського бізнес-форуму було визначено шляхи забезпечення просування іноземних капіталовкладень шляхом створення при уряді Державного агентства супроводу інвестицій, що дасть змогу інвесторам на кращих умовах вкладати гроші до країни.

Незважаючи на всі перераховані досягнення державного сектору в поліпшенні бізнес-клімату країни, усе одно основними перешкодами для інвесторів залишаються відсутність гарантій прав власності, нестабільне податкове законодавство, значний корупційний тиск і валютні обмеження.

У період із 2002 до 2016 років економіка України перебувала у стані постійних змін, кожен чотири роки вона проходить всі етапи економічного циклу. Спочатку – піднесення, тобто починала встановлюватися довіра до фінансового сектору з боку суспільства, далі йшов різкий спад: підвищення рівня безробіття, зменшення реального рівня ВВП, знецінення національної валюти; потім деякий час була відносна тиша, країна намагалася знайти шляхи поліпшення економічного стану країни; далі йшло піднесення: люди знову почали довіряти економічному сектору, і все повторювалося знов і знов. Іншими словами, як тільки встановлювалася хитка стабільність в економічній сфері, вона

одразу терпіла крах. Розглянемо ці коливання щодо іноземних інвестицій (табл. 1).

Таблиця 1
Прямі іноземні інвестиції в Україні
з 2002 до 2016 рр. (млн дол. США)

Рік	ПІІ в Україну	ПІІ з України
2002	693	-5
2003	1 424	13
2004	1 715	4
2005	7 808	275
2006	5 604	-133
2007	9 891	673
2008	10 913	1 010
2009	4 816	162
2010	6 495	736
2011	7 207	192
2012	8 401	1 206
2013	4 499	420
2014	410	111
2015	2 961	-51
2016 (I квартал)	1 339	5

Джерело. [11].

Виходячи з наведених статистичних даних, можемо бачити, що в період критичних років (2004, 2008, 2014 рр.) для України або рік після них інвестиції в Україну помітно зростали (наприклад, сальдо 2014–2015 років дорівнює 6 093 млн дол. США).

Більш наглядно це можна побачити на рис. 1. Крива, яка описує прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ) в Україну за останні роки, свідчить, що економічні коливання були досить відчутними. Чого не можна сказати щодо ПІІ з України. Протягом усього часу їхній рівень змінювався, але, на відміну від першого показника, крива досить стала.

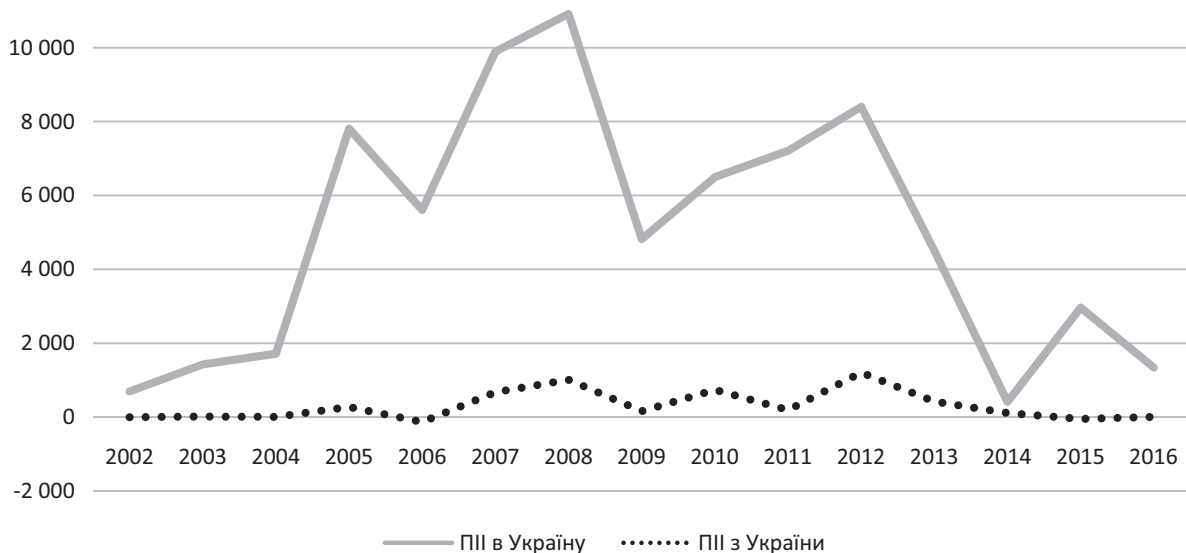

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2002 до 2016 рр. (млн дол. США)

Джерело. [11]

Іншу ситуацію можна побачити, аналізуючи рівень інвестицій з України. Не звертаючи увагу на те, що рівень національної валюти з кожним роком стає все меншим, іноземні інвестиції з країни в дол.США з кожним роком зростають.

У порівнянні з аналогічним періодом попереднього року всього інвестиції в Україну зросли на 1 939,4 млн дол. США, що говорить про позитивну тенденцію. Але треба брати до уваги те, що за останній час ми отримали грошову допомогу з боку інших країн

через нестабільну ситуацію на Сході України. Відповідно до рис. 2 можна стверджувати, що більшість інвестицій до країни надходить з Кіпру – 33,7%, Нідерландів – 17,6% і Німеччини – 16,6%.

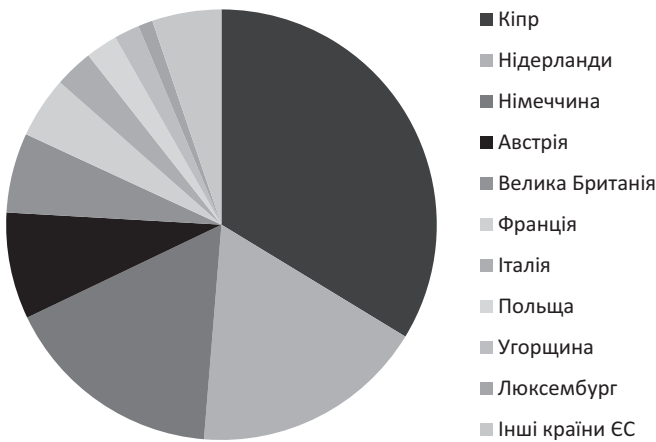

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України

Джерело. [11]

Протягом 2015–2016 років уряд України вжив комплекс заходів зі створення якісно нових умов ведення бізнесу, що мають забезпечити відбудову економіки України та її стабільний розвиток.

Завдяки цьому в рейтингу Світового банку «Doing Business 2016» Україна за показником легкості ведення бізнесу займає 83-тє місце серед 189-ти країн світу (2015 року – 96-тє місце) [1].

Ситуація щодо інвестицій з України (табл. 2) дещо інша. Майже вся кількість грошей іде до Кіпру, що є однією з найпопулярніших офшорних зон світу.

Таблиця 2

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з України в економіці країн ЄС

Реґіон	Обсяги прямих інвестицій на 01.07.2016 (млн дол. США)	У % до підсумку
Усього у країні ЄС-28	6 014,4	100,0
Кіпр	5 824,5	96,8
Латвія	70,5	1,2
Польща	50,6	0,8
Інші країни ЄС	68,8	1,2
Довідково:		
Усього з України	6 233,4	x
Усього у країні ЄС-15	23,5	x

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя і частини зони проведення антитерористичної операції. Джерело. [9].

Порівнюючи з аналогічним періодом попереднього року, Кіпр залишає свої лідерські позиції і навіть під-

вищує свої результати. Інвестування Кіпру порівняно з 2014 роком зросло на 0,1% (01.07.2015 – 96,7%), тоді як інвестування Латвії та Польщі знизилася на той самий відсоток у кожній країні. Але при цьому кількість загальних інвестицій з України порівняно з попереднім роком скоротилася на 21 млн дол. США (01.07.2015 загальні інвестиції з України становили 6254,4 млн дол. США).

Можна дійти висновку, що інвестиційна політика країни почала збільшувати свої темпи. Попри зменшення кількості інвестицій із країни, за офіційними даними, вкладення грошей до Кіпру є досить вдалою інвестицією, оскільки вкладаючи 5 824,5 млн дол. США, країна отримала 11 091,7, що на 90,4% більше від вкладених коштів.

Оцінюючи ситуацію щодо рівня інвестицій, то Україна має дуже вдалі перспективи подальшого розвитку. Але якщо брати до уваги рівень ВВП країни, то ситуація відкривається з іншого боку. За даними Державного комітету статистики, за II квартал 2015 року ВВП країни становив 455 245 млн грн, порівнюючи з відповідним періодом 2016 року ВВП – 531 838 млн грн, що також вказує на позитивну тенденцію розвитку.

Проте для отримання повної картини ці показники потрібно перевести в міжнародну валюту.

За даними НБУ, на 01.07.2015 курс долара дорівнював 21,005219 грн, а за 01.07.2016 – 24,828411 грн.

Після перерахунку рівня ВВП із національної валюти до міжнародної отримали: II кв. 2015 – 21 672,947 млн дол. і за відповідний період 2016 року – 21 420,541 млн дол. Тобто за останній рік рівень життя населення помітно знизився, попри позитивну тенденцію зростання рівня інвестицій.

З метою підвищення рівня інвестиційної привабливості нашої країни та активізації інвестиційної діяльності потрібно:

- підтримувати на державному рівні програми та проекти зарубіжних і вітчизняних інвесторів;
- продовжувати формування сприятливого інвестиційного клімату;
- забезпечувати прозорість, «партнерські» відносини між державою та інвестором.

Висновки. Отже, спираючись на офіційні дані щодо рівня інвестицій і ВВП, можна зробити висновки, що, попри зростання рівня ПІІ в міжнародній валюті та ефективну інвестиційну політику України, рівень життя населення досі залишається на низькому рівні і навіть помітно знизився за останній рік. Тільки активна державна позиція і комплексний підхід до розв'язання наявних проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, дозволить із максимальною ефективністю реалізувати Україні свій потенціал в інвестиційній сфері, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Doing Business 2016. Measuring Regulatory Quality and Efficiency // A World Bank Flagship Report. – 2016. – 13th Edition. – P. 13.
2. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи / Л. М. Борщ. – Київ : Знання, 2009. – 318 с.

3. Гаврилюк О. В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк // *Фінанси України*. – 2011. – № 2 (147). – С. 68–81.
4. Даниленко А. А. Світові тенденції та особливості розвитку прямих іноземних інвестицій / А. А. Даниленко // *Фінанси України*. – 2009. – № 4. – С. 99–108.
5. Слюсаренко О. О. Інвестиційний клімат в Україні: фактори можливих ризиків / О. О. Слюсаренко. – Київ : РВПС України НАН України, 2010. – 150 с.
6. Карпінський Б. А. Інвестиційний клімат в Україні / Б. А. Карпінський // *Фінанси України*. – 2010. – № 7. – С. 139–148.
7. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій : навч. посіб. / Н. О. Татаренко, А. М. Поручник. – Київ : КНЕУ, 2009. – 160 с.
8. Скаршевський В. Ефект плацебо: чи врятують українську економіку іноземні інвестиції, кредити МВФ і приватизація [Електронний ресурс] / Скаршевський В. // *Forbes Україна*. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1416425-efekt-placebo-chi-vryatuyut-ukrayinsku-ekonomiku-inozemni-investitsiyi-krediti-mvf-i-privatizaciya>.
9. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
10. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua>.
11. Прямі іноземні інвестиції [Електронний ресурс] // Фінансовий портал Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/fdi/>.
12. У першому півріччі 2016 року загальні чисті активи європейських інвестиційних фондів зменшилися на 0,2% [Електронний ресурс] // Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу. – Режим доступу : <http://www.uaib.com.ua/news/249202.html>.

References

1. Doing Business 2016. Measuring Regulatory Quality and Efficiency (2016). A World Bank Flagship Report, 13, 13.
2. Borsh, L. M. (2009). Investicii v Ukraini: stan, problemi i perspective [Investing in Ukraine: state, problems and prospects]. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].
3. Gavriulyuk, O. V. (2011). Investitsiyniy imidzh ta investitsiyna privablivist Ukrayini [Investment image and investment attractiveness of Ukraine]. *Finansi Ukrayini – Finance of Ukraine*, 2 (147), 68–81 [in Ukrainian].
4. Danilenko, A. A. (2009). Svitovi tendentsiyi ta osoblivosti rozvitku pryamih inozemnih investitsiy [Global trends and features of development foreign direct investments]. *Finansi Ukrayini – Finance of Ukraine*, 4, 99–108 [in Ukrainian].
5. Slyusarenko, O. O. (2010). Investitsiyniy klimat v Ukrayini: faktori mozhlyvikh rizikiv [Investment climate in Ukraine: factors of risks]. Kyiv : Ráda z vývchennia produktývnykh syl Ukraíny Natsionalnoi akademiinauk Ukraíny [in Ukrainian].
6. Karpinskiy, B. A. (2010). Investitsiyniy klimat v Ukrayini [Investment climate in Ukraine]. *Finansi Ukrayini – Finance of Ukraine*, 7, 139–148 [in Ukrainian].
7. Tatarenko, N. O. & Poruchnik, A. M. (2009). Teoriyii investitsiy [Theory of investment]. Kyiv : KNEU [in Ukrainian].
8. Skarshevskiy, V. Efekt platsebo: chi vryatuyut ukrayinsku ekonomiku inozemni investitsiyi, krediti MVF i privatizatsiya [Placebo Effect: save Ukrainian economy foreign investment, the IMF loans and privatization?]. (n. d.). *forbes.net.ua*. Retrieved from <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1416425-efekt-placebo-chi-vryatuyut-ukrayinsku-ekonomiku-inozemni-investitsiyi-krediti-mvf-i-privatizaciya> [in Ukrainian].
9. Ofitsiyniy sait Derzhavnoho komitetu statystyky [The of ficialsite Derzhavnoho Statistics Committee]. (n. d.). www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian].
10. Ofitsiyniy sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official site of the National Bank of Ukraine]. (n. d.). www.bank.gov.ua. Retrieved from <http://www.bank.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Pryami inozemni investitsiyi [Direct foreign investment]. (n. d.). [index.minfin.com.ua](http://index.minfin.com.ua/index/fdi). Retrieved from <http://index.minfin.com.ua/index/fdi> [in Ukrainian].
12. U pershomu pivrichchi 2016 roku zagalni chisti aktivi evropeyskih investitsiynih fondiv zmenshilisya na 0,2% [In the first half of 2016 the total net assets of European investment funds have decreased by 0.2%]. (n. d.). [www.uaib.com.ua](http://www.uaib.com.ua/news/249202.html). Retrieved from <http://www.uaib.com.ua/news/249202.html> [in Ukrainian].